

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๑

วันที่ ๓๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้หรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่
ความเห็น

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้หรือไม่ เพียงใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด วรรคสอง บัญญัติให้กรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม บัญญัติว่ารัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคสองไม่ว่าในทางใด ๆ มิได้ และวรรคสี่ บัญญัติให้นำความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ก็ตามด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริตและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

รวมทั้งการมุ่งมั่นทำงานในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานบ้านเมือง อันเป็นมาตรการหนึ่งของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อมิให้เกิดการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การจำกัดสิทธิในความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญกำหนดให้คงไว้ไม่เกินตามที่กฎหมายบัญญัติ ขณะที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ มีพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดจำนวนไว้ตามมาตรา ๔ ที่บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น (๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น” แม้จะมีการจำกัดสิทธิในความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของรัฐมนตรีและรวมไปถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ซึ่งจะต้องไม่เกินไปกว่าจำนวนตามมาตรา ๔ (๑) และ (๒) ของกฎหมายดังกล่าวก็ตาม แต่หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ซึ่งรวมทั้งของคู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและบุคคลอื่นที่ครอบครองหรือดูแลการถือหุ้นของรัฐมนตรี รัฐมนตรีและบุคคลดังกล่าวสามารถโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำนวนที่เกินสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไปให้นิติบุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมายให้จัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรีอันเป็นนิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ หรือมิฉะนั้นกรณีรัฐมนตรีและบุคคลดังกล่าวจะไม่รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นก็ได้ โดยโอนหุ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดแต่ละประเภท เพื่อมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง

พิจารณาเฉพาะประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยแล้ว รัฐมนตรีสามารถถือหุ้นในบริษัทจำกัดได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้นตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕ หลักการดังกล่าวมีการนำมาบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เพียงแต่

รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติเพิ่มเติมให้นำการเป็นหุ้นส่วนหรือการถือหุ้นมาใช้บังคับกับคู่สมรสของรัฐมนตรีด้วย สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยังคงหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๑๘๗ เช่นกัน กรณีจึงต้องถือว่าคู่สมรสของรัฐมนตรีต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้นโดยผลแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสี่ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒)

ข้อที่ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และความในวรรคสองกำหนดให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามไว้ด้วย ดังนี้ รัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ หรือไม่เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ อันเป็นไปตามหลักการความต่อเนื่องของการบริหารราชการแผ่นดิน โดยวรรคสองบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งไว้ว่า นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๐ ยกเว้น (๖) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๘๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๐ ยกเว้น (๓) และ (๔) แต่ในกรณีตาม (๔) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๘๘ (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และยกเว้นมาตรา ๑๗๐ (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตาม มาตรา ๑๘๔ (๑) หมายความว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และยังเป็นรัฐมนตรีอยู่ในขณะรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ซึ่งรวมถึงกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๗ อันเป็นเหตุให้หากมีการฝ่าฝืน ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวด้วยตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) เพราะมาตรานี้ยกเว้นแต่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตาม มาตรา ๑๘๔ (๑) ประกอบมาตรา ๑๘๖ (หมายถึง ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือ

ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น) เท่านั้น ดังนั้น รัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และยังเป็นรัฐมนตรีอยู่ในขณะรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ จึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗

ข้อที่ต้องพิจารณาคือต่อไปมีว่า รัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และยังเป็นรัฐมนตรีอยู่ในขณะรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ จะต้องแจ้งการถือหุ้นต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ หรือไม่ เพียงใด นั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๓ และที่ ๒๐/๒๕๔๔ วางหลักไว้ว่า เมื่อมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเดิมดำรงตำแหน่งต่อไปต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว ดังนั้น รัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อดำรงตำแหน่งต่อไป จึงต้องถือวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้เป็นวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และเมื่อหากมีกรณีตามมาตรา ๑๘๗ วรรคสอง จะต้อง มีหน้าที่ต้องแจ้งการถือหุ้นต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันดังกล่าวด้วย สำหรับในกรณีของผู้ถูกร้อง เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารประกอบ และทางการไต่สวน พึงได้ว่า ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต่อมามีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ดังนั้น เมื่อมีกรณีผู้ถูกร้องอยู่ในบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๑๘๗ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งการถือหุ้นต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

ส่วนการแจ้งการถือหุ้นจะมีเพียงใดนั้น เห็นว่า การจำกัดสิทธิการถือหุ้นตามมาตรา ๑๘๗ มิได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด สิทธิในการถือหุ้นของรัฐมนตรีซึ่งรวมถึงคู่สมรสยังคงมีอยู่ เพียงแต่ถูกจำกัดให้ถือหุ้นได้ตามจำนวนที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนด กรณีมีหุ้นเกินจำนวนที่กำหนด หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นดังกล่าว

ต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของผู้ยื่นต่อไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่ว่าในทางใด ๆ ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีหาก รัฐมนตรีไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นดังกล่าวต่อไป ย่อมสามารถดำเนินการโอนหุ้น เพื่อให้คงไว้ซึ่งจำนวนหุ้นไม่เกินตามที่กฎหมายกำหนดได้เช่นกัน โดยต้องดำเนินการภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งซึ่งเป็นระยะเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคสอง ที่กำหนดให้ต้อง แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกรณีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นต่อไป เพราะเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวความเป็นรัฐมนตรีย่อมสิ้นสุดลงเนื่องจากเป็นผู้ถือหุ้น เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด แต่เมื่อมีการโอนหุ้นให้บุคคลอื่นแล้วจึงไม่มีกรณีดังกล่าวอีกต่อไป และ การโอนหุ้นของรัฐมนตรีนี้ต้องเป็นนิติกรรมที่มีผลผูกพันตามกฎหมายอีกด้วย ดังนี้ การโอนหุ้นตาม พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ หรือการโอนหุ้นตามกฎหมายที่ รัฐมนตรีไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นต่างก็เป็นวิธีการแสดงเจตนาของรัฐมนตรีที่จะไม่ เข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่ว่าในทางใด ๆ อัน เป็นการกระทำที่ป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐมนตรีกับประโยชน์ของ ประเทศชาติและประชาชนโดยรวมนั่นเอง ส่วนการแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติคงมีแต่เฉพาะการโอนหุ้นตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เพราะรัฐมนตรีมีหน้าที่ที่จะโอนหุ้นให้เกิดผลตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติการจัดการ หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ (๒) ต่อไป

ประเด็นที่สอง คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารประกอบ และทางการไต่สวน พังได้ว่า นางนริรัตน์ ปรมัตถ์วินัย คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด จำนวน ๗,๒๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๖๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๑๒ และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ๓,๕๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ซึ่งเป็นจำนวน เกินกว่าที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) กำหนด

และผู้ถูกร้องไม่ได้ทำหนังสือแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ว่าตนประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้ง เป็นรัฐมนตรี

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นใน บริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการไม่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนั้นอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น กรณีที่มีความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นในบริษัทที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีและโอนหุ้นให้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์หรือ นิติบุคคลตามกฎหมายภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ทราบตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วน และหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ หรือกรณีที่ไม่ประสงค์จะคงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นใน จำนวนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อาจกระทำได้ด้วยการโอนหุ้นตามปกติ ซึ่งตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ หมวด ๔ ว่าด้วยบริษัทจำกัด ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยหุ้นและผู้ถือหุ้น มาตรา ๑๑๒๕ ได้ บัญญัติเกี่ยวกับการโอนหุ้นไว้ดังนี้ “อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และการโอนหุ้น ชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่ง เป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ และต้องแถลงเลขหมายของหุ้นซึ่ง โอนกันด้วย แต่การโอนเช่นนี้ จะนำมาใช้กับบริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้จนกว่าจะได้จดทะเบียนการ โอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในใบทะเบียนผู้ถือหุ้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง หลักของการแสดงเจตนาในการโอนหุ้นระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนเป็นสำคัญและเป็นไปโดยอิสระ

ข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนว่า นางนริรัตน์คู่สมรสของผู้ถูกร้องมีหนังสือถึงกรรมการ บริษัท ปานะวงส์ จำกัด และกรรมการ บริษัท ปานะวงส์ รีแอลที่ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐ รวมสองฉบับ เพื่อแจ้งความประสงค์โอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นโดยระบุเลขหมายของหุ้นชนิดระบุชื่อ จำนวน ๔,๘๐๐ หุ้น และจำนวน ๒,๗๐๐ หุ้น ของบริษัททั้งสองตามลำดับ โดยโอนให้แก่นายเพื่อน ปรมัตถวินัย ซึ่งเป็นบุตรที่บรรณนิติภาวะของผู้ถูกร้อง และต่อมาคู่สมรสของผู้ถูกร้องทำหนังสือสัญญา โอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และทำหนังสือสัญญาโอนหุ้น

ของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ การทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท จะถือว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้บุคคลอื่นถูกต้องตามกฎหมายแล้ว หรือไม่เพียงใด เห็นว่า มาตรา ๑๑๒๕ บัญญัติเงื่อนไขความสมบูรณ์ของการโอนหุ้นไว้ว่า ให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานหนึ่งคนเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อ และต้องระบุเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันด้วย โดยผลของการโอนหุ้นจะผูกพันระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน สำหรับผลผูกพันต่อบริษัทและบุคคลภายนอก จะเกิดขึ้นเมื่อได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในใบทะเบียนผู้ถือหุ้นแล้ว ข้อเท็จจริงในคดีนี้ พิจารณาจากพยานหลักฐานสำเนาหนังสือสัญญาโอนหุ้นตามสำเนาเอกสารท้ายคำร้องหมายเลข ๑๖ ปรากฏว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ จำกัด ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ โดยปรากฏลายมือชื่อคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้โอน ลายมือชื่อนายเพื่อนเป็นผู้รับโอน มีพยานจำนวนสองคนลงชื่อรับรองลายมือชื่อ และมีนายตรีวัฒน์ ทั้งบุตร ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทลงชื่อรับรอง และได้ระบุเลขหมายของหุ้นที่โอนและรับโอนหุ้นตามจำนวนของการโอน และคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือสัญญาโอนหุ้นของบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ โดยปรากฏลายมือชื่อคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้โอน ลายมือชื่อนายเพื่อนเป็นผู้รับโอน มีพยานจำนวนสองคนลงชื่อรับรองลายมือชื่อ และมีนายภักฎการก์ บุณนาค ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทลงชื่อรับรอง และได้ระบุเลขหมายของหุ้นที่โอนและรับโอนหุ้นตามจำนวนของการโอน เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าบริษัท ปานะวงส์ จำกัด และบริษัท ปานะวงส์ รีแอลที จำกัด มีการกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการโอนหุ้นไว้เป็นอย่างอื่นเพราะมีการกระทำต่อหน้ากรรมการซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัททั้งสองและต่อมามีการนำเรื่องการโอนหุ้นของบริษัททั้งสองไปจดทะเบียนแล้วเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ หรือมีข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่าการโอนหุ้นเป็นนิติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร จึงฟังได้ว่า การโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องในบริษัททั้งสองเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และมีผลผูกพันผู้โอนและผู้รับโอน โดยผู้โอนไม่อาจอ้างสิทธิเข้าไปดำเนินกิจการใดๆ ที่เกี่ยวข้องตามจำนวนหุ้นที่ตนโอนไปแล้วได้ และในกรณีนี้ กรรมการผู้จัดการของบริษัททั้งสองลงชื่อรับรู้การโอนหุ้นด้วย จึงต้องถือว่าการโอนหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีผลผูกพันบริษัทด้วยเช่นกัน ส่วนการที่จะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนลงในใบทะเบียนผู้ถือหุ้นตามกฎหมายกำหนด เป็นการกระทำของบุคคลอื่นนอกเหนือจากการกระทำของผู้โอนซึ่งต้องใช้เวลาไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่ผู้โอนได้ว่าจะต้องไปดำเนินการให้เสร็จสิ้นเมื่อใด เมื่อการโอนหุ้นของบริษัททั้งสองของคู่สมรสของผู้ถูกร้องกระทำขึ้น

เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ และวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐ ตามลำดับ และกระทำภายในระยะเวลา สามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้รับ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี จึงมีผลให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททั้งสองเหลือเพียงจำนวนไม่เกิน ร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททั้งสอง และเป็นจำนวนไม่เกินกว่าที่กฎหมาย กำหนด ผู้ถูกร้องจึงไม่มีการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ประกอบ พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลง เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๗

(นายชัช ชลวร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ